Upadek komunizmu w Niemczech nastąpił wraz z upadkiem Muru Berlińskiego z 9 na 10 listopada 1989 roku. W ślad za tym poszły działania, w których spontanicznie uczestniczyło społeczeństwo, zmierzające do rozwiązania służby bezpieczeństwa oraz zabezpieczenia jej zasobów aktowych. Ustawa o aktach Państwowej Służby Bezpieczeństwa byłej Niemieckiej Republiki Demokratycznej" (Stasi-Unterlagen-Gesetzes StUG) weszła w życie już 29 grudnia 1991 r. – po prawie dwóch latach debaty o tym, jak postępować ze spuścizną aktową Służby Bezpieczeństwa Państwowego. Pełnomocnik Federalny do spraw Materiałów Państwowej Służby Bezpieczeństwa NRD, tzw. Urząd lub Instytut Gaucka (Bundesbeauftragtefürdie Unterlagen des Staatssicherheitsdienstes der Ehemaligen Deutschen Demokratischen Republik, BStU) został powołany do życia już w1990 w wyniku tzw. pokojowej i rewolucji (Friedliche Revolution) i spontanicznego działania społeczeństwa, które nie dopuściło do zniszczenia archiwów służb bezpieczeństwa byłej NDR. Już na przełomie lat 1989/90 dyskutowano o tym w grupach i organach, które zajmowały się rozwiązaniem Stasi: w komitetach obywatelskich, przy centralnym okrągłym stole, a także w rządzie Hansa Modrowa, ostatniego premiera NRD z ramienia SED. W ciągu następnych dwóch lat w Izbie Ludowej i Bundestagu, w komisjach obywatelskich i w ruchu obywatelskim, w partiach i wśród zainteresowanej opinii publicznej toczyła się ożywiona debata, w której pojawiały się skrajne propozycje - od zniszczenia dokumentów MfS (Ministerium fürStaatssicherheit) do żądania ich bezwarunkowego ujawnienia.

Publikacja BStU „Vernichtenoder Offenlegen? Zur Entstehung des Stasi-Unterlagen-Gesetzes. EineDokumentation der öffentlichen Debatte 1990/1991,Silke Schumanna śledzi burzliwy przebieg tej dyskusji, od początku grudnia 1989 r., kiedy komitety obywatelskie zajmowały powiatowe i okręgowe urzędy służby bezpieczeństwa w celu zabezpieczenia dokumentacji, aż do uchwalenia ustawy o aktach Stasi. Skupia się głównie na stanowiskach opinii, które opublikowane były w prasie. Ponadto przytaczane są tam projekty ustaw i teksty prawne, które stanowiły podstawę debaty. Nawet trzydzieści lat po tych wydarzeniach relacja Silke Schumanna oraz źródła wciąż są warte uwagi gdyż stanowią odzwierciedlenie procesów, które legły u podwalin zjednoczonych Niemiec.
W Polsce procesy te przebiegały zupełnie inaczej. I chociaż 6 kwietnia 1990 r.Sejm RP uchwalił ustawę o likwidacji Służby Bezpieczeństwa, to dopiero 9 lat później powołano Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (IPN) – urząd państwowy o uprawnieniach badawczych, edukacyjnych, archiwalnych, śledczych, lustracyjnych, poszukiwawczych i komemoratywnych.

Das Bundesarchiv: Vernichten oder Offenlegen? Zur Entstehung des Stasi-Unterlagen-Gesetzes Eine Dokumentation der öffentlichen Debatte 1990/1991

Jolanta Leśniewska
AP Płock O/Kutno

NIEMCY: Zniszczyć czy ujawnić? 30 lat ustawy o aktach Stasi. Dokumentacja debaty publicznej 1990/1991

Upadek komunizmu w Niemczech nastąpił wraz z upadkiem Muru Berlińskiego z 9 na 10 listopada 1989 roku. W ślad za tym poszły działania, w których spontanicznie uczestniczyło społeczeństwo, zmierzające do rozwiązania służby bezpieczeństwa oraz zabezpieczenia jej zasobów aktowych. Ustawa o aktach Państwowej Służby Bezpieczeństwa byłej Niemieckiej Republiki Demokratycznej" (Stasi-Unterlagen-Gesetzes StUG) weszła w życie już 29 grudnia 1991 r. – po prawie dwóch latach debaty o tym, jak postępować ze spuścizną aktową Służby Bezpieczeństwa Państwowego. Pełnomocnik Federalny do spraw Materiałów Państwowej Służby Bezpieczeństwa NRD, tzw. Urząd lub Instytut Gaucka (Bundesbeauftragtefürdie Unterlagen des Staatssicherheitsdienstes der Ehemaligen Deutschen Demokratischen Republik, BStU)
został powołany do życia już w1990 w wyniku tzw. pokojowej i rewolucji (Friedliche Revolution) i spontanicznego działania społeczeństwa, które nie dopuściło do zniszczenia archiwów służb bezpieczeństwa

byłej NDR. Już na przełomie lat 1989/90 dyskutowano o tym w grupach i organach, które zajmowały się rozwiązaniem Stasi: w komitetach obywatelskich, przy centralnym okrągłym stole, a także w rządzie Hansa Modrowa, ostatniego premiera NRD z ramienia SED . W ciągu następnych dwóch lat w Izbie Ludowej i Bundestagu, w komisjach obywatelskich i w ruchu obywatelskim, w partiach i wśród zainteresowanej opinii publicznej toczyła się ożywiona debata, w której pojawiały się skrajne propozycje - od

zniszczenia dokumentów MfS (Ministerium fürStaatssicherheit) do żądania ich bezwarunkowego ujawnienia.

Publikacja BStU „Vernichtenoder Offenlegen? Zur Entstehung des Stasi-Unterlagen-Gesetzes. EineDokumentation der öffentlichen Debatte 1990/1991,Silke Schumanna śledzi burzliwy przebieg tej dyskusji, od początku grudnia 1989 r., kiedy komitety obywatelskie zajmowały powiatowe i okręgowe urzędy służby bezpieczeństwa w celu zabezpieczenia dokumentacji, aż do uchwalenia ustawy o aktach Stasi. Skupia się głównie na stanowiskach opinii, które opublikowane były w prasie. Ponadto przytaczane są tam projekty ustaw i teksty prawne, które stanowiły podstawę debaty. Nawet trzydzieści lat po tych wydarzeniach relacja Silke Schumanna oraz źródła wciąż są warte uwagi gdyż stanowią odzwierciedlenie procesów, które legły u podwalin zjednoczonych Niemiec.

W Polsce procesy te przebiegały zupełnie inaczej. I chociaż **6 kwietnia 1990 r.Sejm RP uchwalił ustawę o likwidacji Służby Bezpieczeństwa**

,

to dopiero 9 lat później powołano

Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (IPN)

–

urząd państwowy

o uprawnieniach badawczych, edukacyjnych, archiwalnych,

śledczych

, lustracyjnych, poszukiwawczych i komemoratywnych.

Jolanta Leśniewska

AP Płock O/Kutno